

ALEKSANDR İSAYEVİÇ SOLJENİTSİN
Kreçetovka İstasyonu'nda Bir Olay
Matriyona'nın Evi

İletişim Yayınları, Modern Klasikler, 2011 (1 baskı)
© 2011 İletişim Yayıncılık A. Ş.

Случай на Станции Кочетовка / Матрёнин Двор
© 1970, 1978 Alexandre Soljénitsyne
Bu kitabın yayın hakları Librairie Arthème Fayard'dan alınmıştır.

İletişim Yayınları 1647 • Dünya Edebiyatı 114
ISBN-13: 978-975-05-0943-8
© 2018 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2018, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge
YAYINA HAZIRLAYAN Müge Karahan
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ Aleksander Sochaczewski, "Kelepçeler"
UYGULAMA Hüsni Abbas
DÜZELTİ Barış Özkul

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064
Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721
Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

ALEKSANDR İSAYEVİÇ SOLJENİTSİN

Kreçetovka İstasyonu'nda Bir Olay

Matriyona'nın Evi

Случай на Станции Кочетовка

Матрëнин Двор

RUSÇADAN ÇEVİREN *Mehmet Özgöl*

ALEKSANDR İSAYEVIÇ SOLJENİTSİN 11 Aralık 1918'de Kislovodsk'ta doğdu.

Babası o doğmadan önce hayatını kaybettiğinden öğretmen olan annesi tarafından yetiştirildi. Rostov Üniversitesi'nde matematik bölümünü bitirdi. İkinci Dünya Savaşı'na topçu olarak katıldı. 1945'te yazdığı bir mektupta Stalin'i eleştirdiği için sekiz yıl hapis ve üç yıl sürgün cezasına çarptırıldı. Mahkûmiyeti boyunca iki kere kanser ameliyatı geçirdi. 1956'da serbest bırakılıp Ryazan'a yerleşmesine izin verildi. Burada matematik öğretmenliği yaptı. 1962'de, Stalin döneminin çalışma kampı koşullarını eleştirdiği *Ivan Denisoviç'in Bir Günü*'nü yayımladı. Roman, toplumda büyük tepkiye yol açtı ve kısa süre sonra SSCB hükümeti tarafından toplatıldı. Soljenitsin 1970'te Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü fakat SSCB'nin baskısından korktuğu için ödül törenine katılmadı. 1973'te Fransa'da basılan, SSCB'nin tutuklama, sorgulama ve infaz yöntemlerini anlattığı *Gulag Takım Adaları*, vatana ihanetle suçlanmasına ve tutuklanmasına sebep oldu. Vatandaşlıktan çıkarılarak ülke dışına sürüldü. Önce İsveç'e giderek Nobel Edebiyat Ödülü'nü aldı, ardından ABD'ye yerleşerek yazmaya devam etti. Sovyet hükümeti vatandaşlığını iade edince 1994'te Rusya'ya döndü. 3 Ağustos 2008'de Moskova'da hayatını kaybetti. Diğer önemli eserleri şunlardır: *Ağustos 1914*, *Kreçetovka İstasyonu'nda Bir Olay*, *Rus Sorunu*.

İçindekiler

Kreçetovka İstasyonu'nda Bir Olay.....	7
Matriyona'nın Evi.....	81

Kreçetovka İstasyonu'nda
Bir Olay

“Alo, hareket memurluğu mu?”

“Ne istiyorsunuz? Söyleyin.”

“Kimsiniz? Dyaçihin, siz misiniz?”

“Evet. Söyleyin.”

“Bırakın ‘söyleyin’i şimdi! Dyaçihin misiniz, diyorum.”

“Sarnıç katarını yedinci hattan üçüncüye alın. Evet, ben Dyaçihin.”

“Ben de komutan yardımcısı, nöbetçi amiri Teğmen Zotov. Dinleyin, nedir sizin bu yaptığınız? Neden Lipetsk’e altı yüz yetmiş... Kaçtı hele Valya?”

“Sekiz.”

“Altı yüz yetmiş sekiz numaralı katarı göndermediniz?”

“Neyle çektirecektik?”

“Ne demek neyle çektirecektik?”

“Lokomotif yok, efendim! Varnakov’a gidecek katar mı? Altıncı hatta bekliyor, görmüyor musun kömürle dolu şu dört platformu? Çek katarı oraya.”

“Ben lokomotif yok mok anlamam. Bak pencereden altısını arka arkaya dizilmiş görüyorum.”

“Lokomotif katarından mı söz ediyorsunuz?”

“Ne demek o?”

“Bildiginiz katar işte! Lokomotif mezarlığından geliyor. Boşaltıyorlar orasını.”

“Anladık, peki iki manevra lokomotifiniz yok mu sizin?”

“Teğmenim, manevra lokomotifim iki değil, üç.”

“Göndereceğim katarın konvoy komutanı yanımda duruyor, o da üç diyor zaten. Versenize şunun birini!”

“Veremem.”

“Ne demek veremem? Yükün ne kadar önemli olduğunu biliyor musunuz? Bir dakika bile bekletemeyiz.”

“Öyleyse bu durumu sınıflandırma merkezine bildirin.”

“Olmaz, işi onlara bırakırsam yarım gün oyalarlar.”

“Hey, ne o gürültü öyle? Çocuk yuvası mı, yoksa hareket memurluğu mu orası? Nedir bu çocuk çılgınlıkları?”

“Ne olacak, içerisi ana baba günü. Hey, arkadaşlar, kesin şu gürültüyü! Çıkın odadan. Hiçbirinizi gönderemem, askerlerin yükü bile kaldı vallahi!”

“Bu katarda hastane için konservenmiş kan gidiyor. Anlıyor musun?”

“Anlıyorum, anlıyorum, Varnakov katarı mı? Peki, lokomotifi ayır, su sarnıcına yanaştır. Oradaki on vagonu da bağla.”

“Dinleyin beni! Yarım saat içinde bu katarı göndermezseniz sizi yukarıya rapor edeceğim! Ciddi söylüyorum! Yoksa sorumlusu siz olursunuz!”

“Vasil Vasilyç! Verin şu telefonu, bir de ben...”

“Dyaçihin, telefonu bizim hareket memuruna veriyorum.”

“Nikolay Petroviç, siz misiniz? Ben Podşebyakina. Depoda durum nasıl? Lokomotiflerden birine yakıt doldurulmuş, hazır.”

“Peki çavuşum, konvoyunuzun başına gidin. Kırk dakika-

ya kadar... Daha doğrusu saat yedi buçuğa kadar sizi göndermezlerse, bize durumu bildirin.”

“Başüstüne! Gidebilir miyim?”

“Hadi güle güle.”

Konvoy komutanı sert bir hareketle, kalıp gibi geriye döndü; dönerken elini şapkasından aşağı indirdi, dışarı çıktı.

Teğmen Zotov hiç de sert olmayan yüzüne sert bir ifade veren gözlüğünü düzeltilti, askerî harekât memuru olan kıza şöyle bir baktı. Babadan kalma telefonun külüstür ahizesi elinde, durmadan konuşan bu demiryolcu üniformalı kızın gür beyaz saçları lüle lüle omuzlarına dökülüyordu.

Zotov, kızın küçücük odasından çıkarak aynı şekilde küçücük olan kendi odasına girdi. Buradan öteye başka kapı yoktu. Ulaştırma komutanının odası alt katta, köşede idi. Yukarıda, tam bu köşenin üstünde yağmur borusu patlamıştı. Duvarın arkasında güldür güldür akan suyu rüzgâr bir o yana bir bu yana savuruyordu. Hortum gibi akan su bazen soldan, peron tarafındaki pencereden; bazen de sağdan, cinlerin top oynadığı geçit tarafındaki pencereden aşağıya dökülüyordu. Sabahları istasyonu kırağı ile örten ilk ekim soğuklarından sonra hava yağışa çevirmişti. Deminden beri durmadan buz gibi soğuk bir yağmur yağıyordu, gökte bu kadar suyun nasıl olup da biriktiğini anlamak zordu.

Ama düzeni yerine getiren de yine bu yağmurdur. Demiryollarının üzerinde, platformlarda gezerek işleri aksatan, istasyonun görünüşünü bozan o başıbozuk kalabalığından, o anlamsız itiş kakışlardan eser kalmamıştı. Herkes bir köşeye çekilmişti. Ne bir kimse dört ayak üzerinde vagonların altına giriyor ya da merdivenlere tırmanıyor ne de köyün yerlileri haşlanmış patates dolu kovalarıyla kalabalığı yarmaya çalışıyorlardı. Bitpazarındaymış gibi omuzlarına, kollarına çamaşır, entari, örgü işleri yığın yük vagonu yolcuları görünürlerde yoktu. (Bu çeşit mal alışverişi Teğmen Zotov'un

epey zıddına gidiyordu; işgal bölgesinden boşaltılanlara yiyecek, giyecek verilmediği için bu iş yasak edilemiyor, ama açıkça izin de verilmiyordu.)

Yağmur yalnız görevlileri sindirememişti. Üstüne branda örtülmüş yüklerin bulunduğu platform nöbetçisi, üzerine bardaktan boşanırcasına yağın yağmura aldırmadan yerinde dikiliyordu. Üç numaralı hatta manevra lokomotifi sarnıç vagonlarını çekiyordu. Yağmurluğunun kukuletasını başına geçiren makasçı ise bayrağının sopasını durmadan lokomotifine doğru sallıyordu. Alacakaranlıkta yüzü iyi seçilemeyen bir vagon bakım memuru, vagonların arasında bir kaybolarak, bir ortaya çıkarak ikinci hattaki katarın öbür yanında yürüyordu.

Eğik düşen yağmur damlları durmamacasına yerleri dövüyordu. Soğuk, inatçı rüzgâr yağmur sularını evlerin çatısına, vagon duvarlarına, lokomotiflerin yan yüzüne savuruyor; sağanak yirmi kadar kıpkırmızı yanmış vagon iskeletinin bükülmüş demir kaburgalarına olanca hızıyla çarpıyordu. (İlerde cepheye bombardımanda yanan yük vagonlarının yalnız çatı direkleri kalmıştı, bunları lokomotifle çekip cephe gerisine getirmişlerdi.) Platformda örtüsüz duran dört tümen topu, alacakaranlığa karışan yeşil, yuvarlak semaforların istasyona en yakın olanı, hepsi hepsi yağmurla yıkanıyordu. Yük katarlarındaki yolcu vagonlarının soba bacalarından çıkan kırmızı kıvılcımlar havada bir anda kayboluyordu. Birinci platformun asfalt kaplı yüzeyinde biriken su, kabarcıklarla doluydu, raylar alacakaranlıkta bile pırl pırlıydı, demiryolu ağının bulunduğu koyu boz toprak üzerindeki su gölcükleri kıpır kıpır titriyordu.

Her yandan gelen tıptırtıdan, makasçının hafif düdük ötüşlerinden başka hiçbir ses işitilmiyordu. Savaşın ilk günlerinden beri trenlerin düdük çalması yasaklanmıştı.

Tek gürültü, patlayan yağmur borusundan geliyordu.

Geçit tarafındaki pencerenin ilerisinde, ambar çitinin yanında geniş bir meşe ağacı vardı. Yağmurun ıslatıp dövdüğü ağaç son kahverengi yapraklarını da bugün dökmüştü.

Durup bunları seyredecek vakit yoktu. Pencereleze bezden yapılmış kalın karartma perdeleri çekildiği için içerde ışık yakarak çalışmak gerekiyordu. Gece dokuzda değişecek nöbete kadar yapılacak bir yığın iş vardı.

Fakat Zotov perdeleri indirmede, nöbet sırasında odada otururken bile başından çıkarmadığı yeşil şeritli nöbetçi amiri şapkasını başından sıyırıp bir yana koydu, gözlüklerini çıkardı, kurşunkalemle yazdığı sevk çizelgelerini temize çekmekten yorulan gözlerini ağır ağır ovaladı. Hayır, yorgunluk değildi asıl duyduğu, vaktinden önce bastıran karanlıkla birlikte içine çöreklenen can sıkıntısıydı bu.

Ta uzaklarda, Belarus'ta karnında bebeğiyle Almanların eline düşen karısının özlemini duyuyor denilemezdi. Kaybettiği malını mülkünü de düşünmüyordu, çünkü Zotov'un zaten bir şeyi yoktu ve olmasını da istememişti.

Akıl almaz savaşın sürüp gidişinden duyduğu eziklik ile hümgür hümgür ağlayamamaktı asıl sıkıntısı. İstihbarat Bürosu'nun verdiği bilgilere göre, cephenin sınırını çizmek olanaksızdı; Harkov'un, Kaluga'nın kimin elinde olduğu belli değildi. Demiryolcular, Uzlovaya üzerinden Tula'ya tren gönderilmediğini, Yelets üzerinden ise ancak Verkovya'ya kadar hattın açık olduğunu iyi biliyorlardı. Ryazan-Voronej hatına kadar sızan bombardıman uçaklarının attıkları bombaların birkaçı da Kreçetovka'nın payına düşmüştü. On gün önce de yolunu şaşırarak iki düşman motosikletçisi Kreçetovka'ya dalıp, otomatik tüfekleriyle çevreyi yaylım ateşine tutmuşlardı. Bunlardan birini vurmuşlardı, öbürü kaçıp gitmişti. Ne var ki yaylım ateşi istasyonu birbirine katmış; istasyonu terk etme durumunda tesisleri havaya uçurma görevini üstlenen özel birlik komutanı, önceden yerleşti-

rilen dinamitle su tulumalarını kundaklamıştı. Bunun üzerine su sağlamak için getirtilen tren, üç gündür istasyonda durmaktaydı.

Asıl önemli olan Kreçetovka değildi. Savaş neden sürüp gidiyordu? Bütün Avrupa'nın kana bulandığı da, saldırganların çevirdiği dolaplar sonunda kargaşa yaşayanların yalnız biz olmadığımız da doğrudu, ama bu durum daha ne kadar sürecekti? Gündüz yaptığı işler sırasında olsun, geceleyin yatmaya giderken olsun, Zotov hep aynı şeyi düşünüyordu. Savaş ne zaman bitecekti? Görev başında olmadığı zamanlar, evinde uyurken bile saatin altısında sokak hoparlörünün seslenişiyle uyanıyor; savaşın zaferle bittiğini işitmeyi umutla bekliyordu. Ama nerde! Siyah hoparlörden Almanların Viyazemsk ve Volokalamsk yönünde ilerlediklerini öğrenince gene yüreği sızlıyordu. Yoksa Moskova da mı gidecekti elden? Bunu değil birine sormak (açıkça sormak tehlikeliydi), kendi kendine sormaktan bile korkuyordu Zotov. Aklından bir türlü çıkmayan, söküp atmak istediği bir düşüncedydi bu.

Fakat karanlık soruların sonuncusu da değildi bu. Moskova'yı teslim etmekle felaket bitmiyordu. Moskova'yı Napolyon'a da vermişlerdi. Ama sonra? Sonrası daha kötüydü işte! Ya Urallara dayanırsa düşman?

Vasya Zotov bu korkunç düşüncenin aklından geçmesini bile suç sayıyordu. Her şeyi önceden görüp önlemini alan, hiçbir aksaklığa meydan vermeyen, değişmez, bilgili, kudretli *Baba*'ya,¹ büyük *Öğretmen*'e¹ karşı saygısızlık ve aşağılamaydı bu.

Fakat Moskova'da bir süre kalıp sonra ekim ayı ortalarında geriye dönen demiryolcular akla gelmez, inanılmaz olaylar anlatıyorlardı. Fabrika müdürleri işlerini bırakıp kaçmışlardı; bilmem hangi mağaza soyulmuş, banka kasaları kırılmıştı. Bunları işittikçe Zotov'un üzüntüden kanı donuyordu.

---

1 Stalin – ç.n.